

Юлія Шевченко

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
ORCID ID 0000-0002-8460-6928
DOI 10.24139/2312-5993/2019.01/127-138

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті наведено результати дослідження та узагальнення існуючих теоретичних підходів стосовно компонентної структури готовності. На основі теоретико-методологічного аналізу літератури запропоновано чотирикомпонентну структуру готовності, яку складають ціннісно-мотиваційний, інформаційно-змістовий, діяльнісно-вчинковий, оцінювально-рефлексивний компоненти. У роботі надано психолого-педагогічний зміст кожного з компонентів готовності студентів закладів вищої освіти до духовно-морального розвитку молодших школярів, окреслено подальші напрями вивчення зазначеного феномену.

Ключові слова: *готовність, структура готовності, удосконалення готовності, компоненти готовності.*

Постановка проблеми. Проблема вдосконалення готовності студентів в умовах закладів вищої освіти до духовно-морального розвитку молодших школярів має важливе суспільно-політичне, соціальне й наукове значення. Нині вдосконалення готовності студентів до духовно-морального розвитку молодших школярів уже вважається, зважаючи на її важливість, предметом вивчення професійної педагогіки. Практика закладів вищої освіти в Україні потребує теоретичного розв'язання проблеми вдосконалення готовності студентів до духовно-морального розвитку молодших школярів, адже має здійснитися перехід системи вищої освіти з одного стану в інший, що і є предметом її вивчення.

Перед педагогічною теорією постали завдання виявлення структурних компонентів готовності студентів закладів вищої освіти до духовно-морального розвитку молодших школярів і вироблення концепцій, технологій і механізмів, що дадуть змогу здійснити означене вдосконалення.

Аналіз актуальних досліджень. Наукові роботи, які спрямовані на вивчення змістовної характеристики компонентів готовності до діяльності, здійснені О. Аймаганбетовою, О. Бондаренко, О. Буднік, О. Волковим, Т. Шестаковою, Е. Якса та ін.

Мета статті. Зважаючи на це, метою нашої статті став аналіз основних структурних компонентів готовності студентів закладів вищої освіти до духовно-морального розвитку молодших школярів у контексті компетентнісного підходу.

Методи дослідження – теоретичні – аналіз та систематизація вітчизняної та закордонної філософської, психологічної, культурологічної, педагогічної літератури з проблем удосконалення готовності, структурних компонентів готовності.

Виклад основного матеріалу. Більшість учених дотримується думки про те, що готовність до виконання педагогічної праці характеризується через рівень розвитку нахилів, здібностей, особистих якостей, що необхідні для певного напрямку роботи, а також така готовність відбиває результати освітньої роботи, що була проведена в закладах вищої освіти. Зокрема, В. Астахова вказує на необхідність виховання та розвитку самих вихователів і зазначає, що формування такої готовності вимагає злагодженої, скоординованої роботи: «...найважливішим завданням школи, і вищої включно, визначається виховання людини, її професійна підготовка та формування готовності жити в сучасних, украй швидко змінюваних, умовах. Для цього необхідно забезпечити наступність і поступальність розвитку всіх освітніх ступенів, створити можливість для навчання й самовдосконалення кожної людини протягом усього її життя» (Астахова, 2011, с. 88).

На необхідності розвитку в майбутніх учителів потреби і прагнення усвідомлення власної особистісної та професійної сутності, готовності до самовдосконалення наголошує О. Пехота. Учена вказує на те, що на сьогодні вчитель має набути здатності вільно висловлювати власну думку, здатності здійснювати творчу діяльність, а процес його підготовки має набути індивідуалізованого характеру: «Весь процес професійно-педагогічної його підготовки, – зазначає О. Пехота, – має здійснюватися таким чином (у змістовому, ціле-мотиваційному, технологічному відношенні), щоб індивідуальна професійна сутність майбутнього вчителя стала однією з найважливіших його цінностей» (Пехота, 1999, с. 215).

Продовжуючи цю думку, зауважимо, що структура готовності студентів закладів вищої освіти до духовно-морального розвитку молодших школярів є складною надсистемою фахової підготовки в межах спеціальності «Початкова освіта», і, водночас, підсистемою розгортання культурно-освітнього простору особистості, яка має наміри працювати з молодшими школярами. Якби структура готовності була простою, це означало б, що для її покращення та вдосконалення (евалюації) слід запроваджувати зміни лише у процес фахової підготовки. Але для того, щоб змінити структуру готовності, яку ми вважаємо складною, потрібні зміни й урахування багатьох елементів, які розгортаються в межах культурно-освітнього простору майбутнього вчителя.

Зважаючи на доробки вчених, ми виокремлюємо такі компоненти: *ціннісно-мотиваційний, інформаційно-змістовий, діяльнісно-вчинковий, оцінювально-рефлексивний*. При цьому перша частина стосується загального, широкого розуміння процесів духовно-морального розвитку особистості в

цілому, тоді як друга частина – безпосередньо спрямованості майбутнього вчителя на духовно-моральний розвиток молодших школярів. Додамо, що кожний компонент має структуруватися і за зовнішньою, і за внутрішньою експертизою, що надасть можливість системно досліджувати особистий розвиток з метою його подальшого вдосконалення та поліпшення.

Схарактеризуємо ці компоненти докладніше.

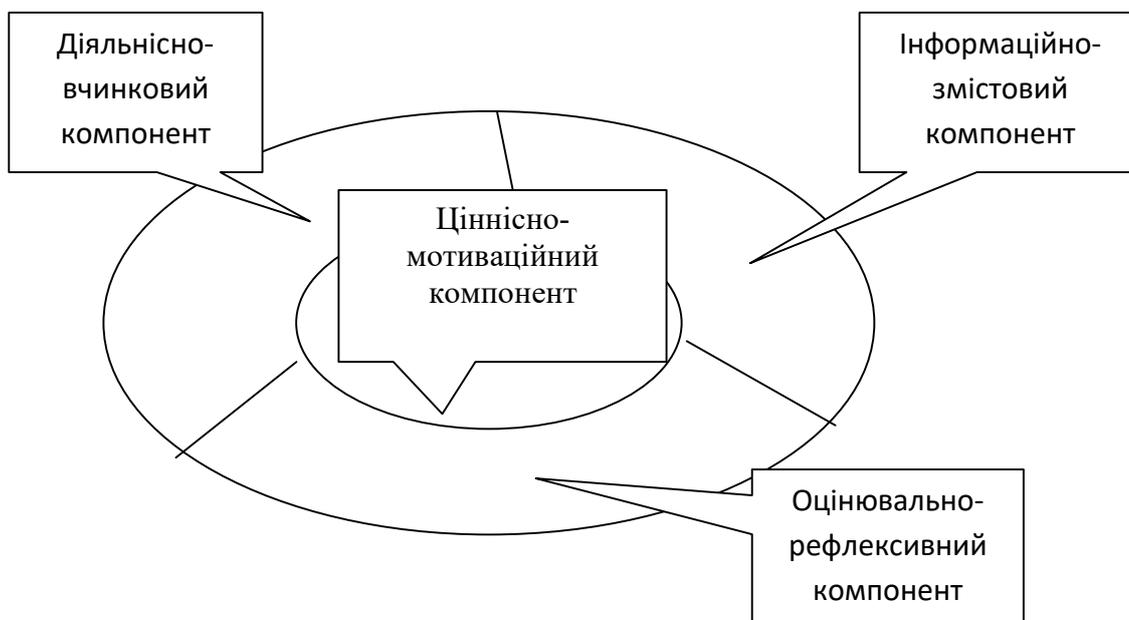

Рис. Схема компонентної структури готовності майбутнього вчителя до духовно-морального розвитку молодших школярів.

Ціннісно-мотиваційний компонент у структурі готовності майбутнього вчителя до духовно-морального розвитку молодших школярів посідає центральне місце. Цей компонент можна назвати ядром усієї структури. Він передбачає сформовані ціннісні орієнтації та наявність комплексу особистих і професійних якостей, що характеризують спрямованість майбутнього вчителя на духовно-моральний розвиток молодших школярів (комплекс ціннісно-соціальних установок, усвідомлення цілей духовно-морального розвитку дитини, визнання цінності духовного дорослішання дитини; наявність інтересу до внутрішнього особистісного зростання, здатність до розкриття внутрішнього особистісного потенціалу, прагнення до самовдосконалення).

З одного боку, сама здатність до вдосконалення особистісних якостей є особливим чинником зростання людини, що з'єднує багато інших чинників у єдину систему духовного поступу людства заради культурного збагачення майбутнього покоління. З іншого боку, сама робота з духовно-морального розвитку молодших школярів і капітал професійної ідентичності вчителя початкової школи, що на сьогодні розгортається в освітньому просторі, змінюють якісні характеристики й ефективність педагогічної праці на основі

нових освітньо-виховних технологій, що дозволяє блискавично підвищувати рівень освітніх послуг. Додамо, що власне поняття «цінність» є різновекторним. Зокрема, у дослідженні Н. Ткачової це поняття розрізняється відповідно до семіотико-етимологічного, культурно-історичного, системного, науково-гносеологічного, теологічного, ірраціонально-міфічного, суб'єктно-індивідуалістського, особистісно-діяльнісного підходів (Ткачова, 2007, с. 14).

Для нашого дослідження важливою є думка вченої щодо специфіки ціннісної проблематики в педагогічній науці й безпосередньо у прикладному аспекті, оскільки, як вважає Н.Ткачова, для педагогічних працівників «виникає необхідність не тільки у визначенні провідних для педагогічного процесу цінностей, але й у пошуку ефективних засобів їх трансляції молоді, формування в кожній особі її персональної системи цінностей» (Ткачова, 2007, с. 15). Ми також вважаємо важливим розрізнення понять «освітні цінності» та «педагогічні цінності», що визначено в роботі Н.Ткачової. Зокрема, «освітні цінності» автор розглядає як «сукупність гуманістичних пріоритетів суспільства, які виступають головними орієнтирами для розвитку освітньої системи в цілому, як систему провідних соціальних цінностей, які засобами шкільного педагогічного процесу мають стати персональними цінностями кожного учня», тоді як «педагогічні цінності», на думку Н.Ткачової, є системою «освітніх засобів, соціальних норм, педагогічного інструментарію, що забезпечує ефективну трансляцію визначених освітніх цінностей на індивідуальний рівень окремої особистості, тобто формування в неї особистих ціннісних пріоритетів» (Ткачова, 2007, с. 15).

Поєднання педагогічних цінностей із новою якістю капіталу професійної ідентичності, що набувають майбутні вчителі, характеризують сучасний етап розвитку вищої педагогічної освіти. У результаті ринок освітніх послуг для дітей молодшого шкільного віку швидко зростає, і в цьому зв'язку зміст, форми та методи виховання особистості, яка перебуває на етапі дорослішання, змінюються. Їх сутність полягає у фундаменталізації цього процесу при загостренні різних типів міжособистісних взаємин на цьому віковому етапі, зокрема, у системі «студент – студент», «студент – науково-педагогічний працівник», «студент – учитель-практик», «студент – учень молодшого шкільного віку».

Тим студентам, які в майбутньому прогнозовано стануть учителями початкової школи, уже на етапі навчання на рівні «бакалавр» у край необхідно розвинути здатності розрізняти суспільно значущі цінності, що ведуть особистість та все суспільство до розвитку, та імітовані цінності, які призводять до деградації окремої особистості й поширюються на колективи, і, як наслідок, на більшу частину суспільства. Слід, на нашу думку, позбутися фальшивих цінностей і усвідомлювати наявність багатьох викривлень у реальності, які існують у педагогічній діяльності. Так, чимало педагогічних колективів у школах декларують цінності розвитку кожного учня,

приваблюють їх до індивідуалізованих програм виховання і водночас припускають такі ганебні явища, як булінг, цькування, іронічні образи, що доводить школярів до нервових розладів. Конкретним виявом такого викривлення реальності є поведінка вчителів, які не готові до якісної професійної роботи безпосередньо у виховній сфері. Можливо, такі вчителі добре навчають математиці, письму, але чи можна допускати таку поведінку?

Отже, глибинна роль в удосконаленні готовності майбутніх учителів – у царині духовно-моральних цінностей і безпосередньо їхньої мотивації в імплементації ідей духовно-морального розвитку молодшого школяра в практику школи. Вважаємо, що така робота має запроваджуватися вже з початку навчання в університеті, адже процес розвитку мотивів розпочинається поетапно, як і власне процес розвитку особистості, безпосередньо у груповій взаємодії. Така думка підтверджується дослідженням К. Слесик: «Якщо група, до якої входить індивід, є стабільною, то у сприятливих у групі умовах він проходить три стадії свого становлення як особистості: адаптація (засвоєння цінностей та норм групи); індивідуалізація (загострення протиріччя між необхідністю в соціалізації (бути таким, як усі) і потребою в максимальній індивідуалізації; інтеграція виявляється у прийнятті групою тільки тих індивідуальних відмінностей, які відповідають інтересам групи (у протилежному випадку відбувається дезінтеграція особистості, її ізоляція або деградація з поверненням на більш ранні стадії розвитку)» (Слесик, 2011, с. 154).

Інформаційно-змістовий компонент пов'язаний зі сферою пізнання. Цей компонент передбачає сукупність інформації, що необхідна майбутньому вчителю для духовно-морального розвитку особистості як послідовного процесу та володіння програмним матеріалом для задоволення вимог дитини молодшого шкільного віку з урахуванням оптимальних способів розв'язання її особистих труднощів для досягнення перспективних цілей. З огляду на це важливо наголосити на законах духовного зростання особистості, системі домінуючих моральних норм сучасного полікультурного суспільства, взірцях поведінки та особистих якостях учителя, а також на знанні про сутність духовного життя дитини молодшого шкільного віку, виховні стратегії та технології, систему уявлень щодо основних функцій духовно-моральної культури, яка здійснює вплив на свідомість та поведінку молодшого школяра.

Інформаційно-змістовий компонент включає систему знань, що розрізняють як загальнопедагогічні та спеціальні. Головним завданням майбутнього вчителя початкової школи в контексті нашого дослідження є поступове опанування системою знань. Підкреслимо, що сформованість лише спеціальних або загальнопедагогічних знань призводить до малопродуктивності та некомпетентності. Отже, одним із напрямів

удосконалення готовності майбутнього вчителя до духовно-морального розвитку молодшого школяра є поступове занурення в систему знань.

Нон-афермативна теорія освіти виходить із того, що такі процеси як підвищення мультикультуралізму, демографічні рухи змушують учителів по-новому підходити до освіти, розробки виховних програм. Зростання взаємозалежності майже в усіх сферах суспільства створює глобальні виклики, а постіндустріальна економіка знань та інформаційні суспільства взагалі змінили роль самої освіти для кожної особистості: «Нещодавня неоліберальна політика освіти та відповідальності фокусувалася на керівництві школою, результатах навчання та національних стандартах навчальних планів. Сьогодні має місце посилення уваги до лідерства як частини нової політики формування навчальних програм, лідерство як введена в дію практика, як оцінка керівного механізму...» (Uljens, 2017, с. 4). Теоретичні положення, сформульовані представниками нон-афермативної теорії освіти щодо гармонізації навчальних програм, концентруються на професійній діяльності, ідентичності та розвитку особистості, а отже, її пріоритетів. Зважаючи на цю думку, підкреслимо, що пріоритети в царині теорії і методики виховання мають узгоджуватися, з одного боку, з домінуючими духовно-моральними цінностями суспільства, а з іншого – відповідати специфіці особистісного розвитку.

Якщо враховувати такий підхід, то для готовності студентів закладів вищої освіти до духовно-морального розвитку молодших школярів він має передбачати певну послідовність, в основі чого має бути гармонійний процес удосконалення особистісних здатностей, які в рівноазі зможуть забезпечити результат. Якщо вдосконалення особистісних якостей студента досягається завдяки його особистісним ресурсам і навіть усвідомленій роботі над собою, то виховний процес у закладі вищої освіти буде мати примітивну структуру та недостатню ефективність. Активна й узгоджена робота науково-педагогічних працівників з майбутніми вчителями щодо їх особистісного розвитку створить умови для збагачення духовного світу і, закономірно, підвищить ефективність виховного процесу.

Діяльнісно-вчинковий компонент у структурі готовності майбутнього вчителя до духовно-морального розвитку молодших школярів пронизує всю систему комунікацій і проявляється в різних типах поведінки. Від діяльності майбутнього вчителя і, зокрема, її спрямованості на певний тип поведінки (наприклад, захисна, стверджувальна, експресивна тощо) залежить, які саме вчинки будуть мати вплив на дитину молодшого шкільного віку, до яких вчинків буде спрямовано її увагу, які вчинки зможуть змінити способи спілкування в міжособистісній взаємодії тощо.

Виховний процес, що приводиться в рух носіями духовних ідеалів та моральних цінностей, на сьогодні втрачає досягнуті переваги. Водночас аналіз закономірностей розвитку інституційної освіти доводить, що

діяльнісно-вчинковий компонент є маркером ціннісного ставлення майбутнього вчителя як до своєї особистості, так і до особистості вихованця.

Такий універсальний підхід ми бачимо в багатьох педагогічних концепціях, що орієнтовані на гармонізацію культурно-освітнього простору вищої школи. Так, розкриваючи важливість співвідношення навколишнього макрокосму з внутрішнім мікрокосмом людини та її освітніми намірами, О. Голозубов вказує на те, що «єдиним творцем, охоронцем та дієвою особою культурного простору залишається людина – чи то як індивід, чи як представник певної колективної свідомості та ідентичності» (Голозубов, 2014, с. 133).

Вивчення духовно-морального розвитку особистості як педагогічної категорії, на думку Л. Москальової, «розкриває внутрішній драматизм формування педагогічної науки на теренах України» (Москальова, 2014, с. 151). Саме це змушує акцентувати на необхідності «модерної інтерпретації ідеї самовдосконалення, саморозвитку майбутнього педагога з урахуванням універсального закону розвитку, що детермінує застосування в навчально-виховному процесі закладу вищої освіти закону раціональної організації процесу виховання майбутніх учителів на засадах виокремлення цінностей педагогічної професії...» (Москальова, 2014, с. 151).

У контексті конструювання духовно-культурних практик А. Солоненко формулює завдання педагогічного університету для процесу виховання студента як духовної людини: «Виявляти чинники, що дають змогу зрозуміти значущість духовно-культурних практик особистості; застосувати критерії ефективної дії для особистісного розвитку й розвитку соціуму, системи моральних учинків, що виявляються в певній якості; пристосовуватися до навколишньої дійсності й ефективно змінювати середовище в інтересах духовного розвитку суспільства; сприяти самовдосконаленню, саморегулюванню тощо» (Солоненко, 2014, с. 169-170).

Отже, новий підхід зумовлює розкриття діяльнісно-вчинкового компоненту як обов'язкового в структурі готовності студентів до духовно-морального розвитку молодших школярів, адже чим глибше педагогічна інновація буде проникати у виховні процеси, тим ефективніше накопичені активні виховні методики та програми будуть відбивати результати цих процесів і тим фундаментальнішою буде вища освіта.

На нашу думку, діяльнісно-вчинковий компонент включає схильність студента до спілкування на теми духовно-морального змісту, що хвилюють дитину, пошуково-творчу активність у педагогічній практиці та інших видах діяльності у сфері освіти й культури, дотримання здорового способу життя, саморозвиток особистісних, фізичних, психічних, професійних якостей відповідно до вимог власної життєдіяльності та майбутньої професії вчителя.

До видів діяльності у сфері духовно-морального розвитку дитини, що становить готовність майбутнього вчителя, можна віднести: пізнавальну

діяльність та самопізнання (набуття знань про основні категорії духовно-морального розвитку, основні ідеї щодо духовного поступу людства, можливості власного духовно-морального розвитку тощо); аналітичну діяльність та самоаналіз (виявлення причиново-наслідкових зв'язків щодо духовно-морального розвитку дитини, щодо власного духовно-морального розвитку тощо); інтелектуальне та фізичне самовдосконалення (виконання різних видів тренування для досягнення гармонійного існування у природному та соціальному світах); набуття необхідних умінь і навичок у сфері духовно-морального розвитку дитини; комунікативну діяльність (саморозвиток діалогічної культури, опанування навичками позитивного спілкування, уміннями приборкувати конфлікти між дітьми, що виникають на ґрунті релігійної, расової та етнічної ворожнечі); саморегулювання внутрішнього стану (використання різноманітних засобів для приборкання негативних емоцій, уміння налаштовувати себе на створення позитивної емоційної атмосфери) тощо.

Оцінювально-рефлексивний компонент передбачає тісний зв'язок із діяльнісно-вчинковим компонентом, адже від правильності оцінки та вміння осмислювати дії особистості залежить вибір оптимальної стратегії або тактики виховної роботи, установлення необхідних процедур у вирішенні завдань духовно-морального змісту. Це вимагає від студентів володіння здатністю до поведінкового оцінювання людини, оцінювання результативності й ефективності програмних матеріалів, що обираються для духовно-морального розвитку дитини, оцінювання стратегій виховної дії тощо. Також цей компонент включає здатність студента до осмислення власних духовно-моральних устремлінь, самоаналізу духовно-моральних почуттів, уміння гармонізувати власну поведінку з урахуванням цінностей суспільства. Зазначимо, що в своїй концепції швейцарський філософ і психолог Ж. Піаже розрізняє «дві форми інтелекту: практичну (або «емпіричну») та рефлексивну (або «систематичну»)» (Піаже, 1994, с. 150).

Поведінкове оцінювання людини, на наш погляд, має бути орієнтоване на широке коло осіб, а не лише на молодшого школяра. Студенту важливо мати здатність до використання систематичного методу генерування інформації про попередні та наступні дії людини, про причини дій людини та пов'язані з ними наслідки. Оцінювання поведінки є процесом, що на основі визначення подій дозволяє прогнозувати та підтримувати продуктивну поведінку людини, яка розкриває духовний потенціал для здійснення самоконтролю, розвитку впевненості в собі, моральної відповідальності тощо. Поведінкове оцінювання людини є ключовим аспектом для відтворення поведінкових реакцій, які виникають у реальному житті. Перш за все поведінкове оцінювання дозволяє виявити тип поведінки людини з подальшим виявленням попередніх подій та прогнозуванням наступних подій. На цій основі можна розробити гіпотези

для модифікації поведінкових реакцій, які пов'язані з втручанням до стратегій виховної дії. Отже, за допомогою поведінкового оцінювання стає можливим проведення корекції власних якостей та якостей молодшого школяра. На нашу думку, поведінкове оцінювання має зосередитися на конкретних типах поведінки, які можна спостерігати в системі міжособистісних відносин, у груповій взаємодії. Важливо також ураховувати оточення, час, фізичний та психологічний стан, програми саморозвитку, які існують у конкретної людини, а також інші чинники, які безпосередньо впливають на поведінку.

Не менш важливим є і здатність студентів до оцінювання результативності та ефективності програмних матеріалів, які були обрані для розвитку дитини. Студенти мають знати про чинні програми, якою є їх сутність, мета й завдання, яким є їх ціннісний зміст і які виховні технології передбачені. Важливим постають уміння розробляти прикладний сценарій моніторингу чинних виховних програм, аналізувати діагностичні матеріали для вирішення виховних завдань тощо. За умов здатності студентів оцінювати стратегії виховної дії забезпечується корегування педагогічних рішень щодо поведінкової сфери дитини, ідентифікація позитивних зрушень у процесі духовного дорослішання та виявлення тенденцій у діяльності дитини.

В оцінювально-рефлексивному компоненті, окрім здатностей студента, що спрямовані на оцінку оточення, не менш важливою постає здатність до рефлексії. Зауважимо, що поняття «рефлексія» означає «спрямованість пізнання людини на саму себе, на свою діяльність та поведінку, свій внутрішній світ, психічні якості і стани; уміння представляти себе на місці іншої людини, подумки програвати ситуацію за неї» (Психологічний словник, 2007, с. 257).

На нашу думку, на ефективність удосконалення готовності майбутнього вчителя до духовно-морального розвитку дитини безпосередньо впливають активність, самостійність мислення студента, уміння роботи самостійні висновки. Рефлексія майбутнього вчителя має бути спрямована на власні устремління, що безпосередньо стосуються духовно-моральної сфери. Цьому сприяє розвиток здатності до досягнення власних цілей у конструюванні духовного образу «Я», тренуванні моральних звичок, узгодженні ліній минулої та майбутньої часової перспективи.

Також для визначення вказаної структури ми спиралися на концепцію структури готовності до професійної діяльності, що була представлена в роботі А. Загорюєва. Учений указує, що ця структура має два компоненти, що різняться між собою джерелом оцінки готовності: «...структуру готовності індивіда до діяльності доцільно подати у вигляді двох складових, що відрізняються, найперше, джерелом оцінки готовності: придатність до діяльності, оцінювану зовнішніми експертами, що містить фізіологічні, кваліфікаційні, індивідуально-психологічні критерії, і

спрямованість на діяльність, що з'ясовується за допомогою самозвіту індивіда і становить комплекс його соціальних настанов та містить як власне мотиваційну, так і когнітивну компоненту – систему уявлень про середовище професійної діяльності» (Загорюєв, 2010, с. 187).

Тобто компоненти цієї структури можна розкривати за рівнями оцінки – як з боку зовнішніх представників, які є зацікавленими особами (наприклад, адміністративні працівники школи, науково-педагогічні працівники закладу вищої освіти, соціально-психологічна служба школи, учителі, батьки та ін.), так і з боку самого майбутнього вчителя.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, аналіз поглядів сучасних педагогів і психологів на структурні компоненти системи фахової підготовки студентів дозволив нам визначити структуру готовності студентів закладів вищої освіти до духовно-морального розвитку молодших школярів, яка передбачає єдність таких компонентів: ціннісно-орієнтаційного, потребо-мотиваційного, пізнавального, емоційно-вольового та оцінювально-результативного. Слід зазначити, що кожен зі вказаних нами компонентів готовності студентів до духовно-морального розвитку молодших школярів не формується ізольовано один від одного. Процес готовності передбачає діалектичну єдність усіх її компонентів.

Подальші дослідження в цьому напрямі вимагають розробки критеріїв та показників готовності студентів закладів вищої освіти до духовно-морального розвитку молодших школярів.

ЛІТЕРАТУРА

- Астахова, В. И. (2011). Некоторые вопросы теории и практики становления непрерывного образования. *Гуманитарные науки*, 3, 86-93 (Astakhova, V. I. (2011). Some issues on the theory and practice of life-long education development. *Humanities*, 3, 86-93)
- Голозубов, О. (2014). Антропологічні виміри просторовості: екскурс в духовну історію та сьогодення. *Гармонізація культурно-освітнього простору вищої школи: проблеми та перспективи*, (сс. 130-136). Мелітополь-Седльце (Holozubov, O. (2014). Anthropological dimensions of space: an excursus into the spiritual history and present. *Harmonization of cultural and educational space of higher educational establishment: problems and perspectives*, (pp. 130-136). Melitopol-Siedlce.)
- Загорюєв, А. Л. (2010). Концепция структуры готовности к профессиональной деятельности. *Казанская наука. Сб. науч. статей*, 4, 185-190 (Zagoryuev, A. L. (2010). Concept of structure of readiness for the professional activity. *Kazan Science. Book of proceedings*, 4, 185-190).
- Москальова, Л. Ю. (2014). Духовно-моральний розвиток особистості як метапринцип гармонізації культурно-освітнього простору майбутнього педагога. *Гармонізація культурно-освітнього простору вищої школи: проблеми та перспективи*, (сс. 151-163). Мелітополь-Седльце (Moskaliyova, L. Yu. (2014). Spiritual and moral development of personality as a metaprinciple of harmonization of future teacher's cultural and educational space. *Harmonization of cultural and educational space of higher educational establishment: problems and perspectives*, (pp. 151-163). Melitopol-Siedlce).

- Пехота, О. М. (1999). Психолого-педагогічні основи індивідуально орієнтованої підготовки майбутнього вчителя. *Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект*, (сс. 213-235). Київ (Pekhota, O. M. (1999). Psychological and pedagogical bases of student-oriented training of a future teacher. *Modern Higher School: Psychological-Pedagogical Aspect*, (pp. 213-235). Kyiv).
- Пиаже, Ж. (1994). *Избранные психологические труды* (Piaget, J. (1994). *Selected psychological works*).
- Побірченко, Н. А. (Ред.) (2007). *Психологічний словник*. Київ (Pobirchenko, N.A. (Ed.) (2007). *Psychological Dictionary*. Kyiv).
- Слесик, К. М. (2011). Моральна самосвідомість і моральна поведінка у структурі процесу формування етичної культури учнів. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*, 4, 152-155 (Slesyk, K. M. (2011). Moral self-consciousness and moral behavior in the structure of the process of students' ethical culture development. *Book of proceedings of Khmelnytsk Institute of Social Technologies of "Ukraine" University*, 4, 152-155).
- Солоненко, А. М. (2014). Конструювання духовно-культурних практик майбутнього педагога у контексті прагматологічного підходу. *Гармонізація культурно-освітнього простору вищої школи: проблеми та перспективи: монографія*, (сс. 163-176). Мелітополь-Седльце (Solonenko, A. M. (2014). Construction of future teacher's spiritual and cultural practices in the context of praxeological approach. *Harmonization of cultural and educational space of higher educational establishment: problems and perspectives*, (pp. 163-176). Melitopol-Siedlce).
- Ткачова, Н. О. (2007). *Аксиологічні засади педагогічного процесу в сучасних загальноосвітніх навчальних закладах* (автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01). Луганськ (Tkacheva, N. O. (2007). *Axiological bases of pedagogical process in modern schools* (DSc thesis abstract). Luhansk).

РЕЗЮМЕ

Шевченко Юлія. Структурные компоненты готовности студентов учреждений высшего образования к духовно-нравственному развитию младших школьников.

В статье приведены результаты исследования и обобщения существующих теоретических подходов к компонентной структуре готовности. На основе теоретико-методологического анализа литературы предложено четырехкомпонентную структуру готовности, которую составляют ценностно-мотивационный, информационно-содержательный, деятельностно-поведенческий, оценочно-рефлексивный компоненты. В работе предоставлено психолого-педагогическое содержание каждого из компонентов готовности студентов учреждений высшего образования к духовно-нравственному развитию младших школьников, определены дальнейшие направления изучения указанного феномена.

Ключевые слова: *готовность, структура готовности, совершенствование готовности, компоненты готовности.*

SUMMARY

Shevchenko Yuliia. Structural components of University students' readiness for the spiritual and moral development of primary school children.

This article is aimed at the analysis of main structural components of University students' readiness for the spiritual and moral development of primary school children in the context of a competence-based approach. The research is based on the analysis and systematization of the

domestic and foreign philosophical, psychological, and pedagogical literary sources on issues of development of readiness, structural components of this readiness. In the article the author presents the results of research and generalization of the existing theoretical approaches concerning the component structure of readiness. It has been proved that structure of University students' readiness for the spiritual and moral development of primary school children is a complex super-system of professional training within the specialty "Primary education". At the same time, this readiness is a subsystem in the process of development of cultural and educational space of the personality, who intends to work with primary school children. On the basis of theoretical and methodological analysis of literary sources the author proposes a four-component structure of readiness, consisting of value-motivational, content-informative, activity-behavioral, evaluative-reflexive components. The author presents the psychological and pedagogical content of each component of University students' readiness for the spiritual and moral development of primary school children, outlines further perspectives of the research of this phenomenon. The first part of the future research deals with general, broad understanding of the processes of spiritual and moral development of the personality as a whole, the second part is focused on the future teacher's orientation for the spiritual and moral development of primary school children. The component structure of the future teacher's readiness for the spiritual and moral development of primary school children is schematically presented. It has been proved that each component is not developed in isolation from others, but implies the dialectical unity of all these components.

Key words: *readiness, structure of readiness, improvement of readiness, components of readiness.*